

دانش آموزان و اقتصاد مقاومتی

نرگس سادات رحمن پور
دبیر شیمی، شهرستان بابل

مقدمه

اصولی تربیت رسمی و فرهنگ‌ساز، در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی بسیار تعیین کننده و سرنوشت‌ساز خواهد بود (۲). از دیگر موضوعات کلان ملی و در ارتباط با اقتصاد مقاومتی که دانش‌آموزان و آموزش‌وپرورش می‌توانند در آن نقش جدی ایفا نمایند، موضوع پرسش مهر رئیس‌جمهور در آغاز فصل بازگشایی مدارس، و پرداختن به موضوع استفاده بهینه از آب است. به عقیده بسیاری، در اقتصاد مقاومتی، موضوع نداشتن منابع نیست بلکه شناختن منابع است. بنابراین با استفاده از توان بالقوه نهفته در گروه عظیم دانش‌آموزی می‌توان به اصلاح فرهنگ مصرف و استفاده بهینه منابع، از جمله منابع آب، دست یافت.

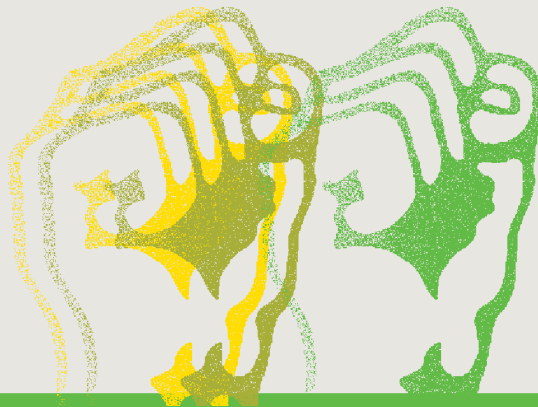
آموزش‌وپرورش می‌تواند با ارائه متونی صحیح و منطبق با فرهنگ ملی - مذهبی کشور به دانش‌آموزان و ارائه راهکارهای مناسب تربیت کودکان، نوجوانان و جوانان آن‌ها را متناسب با شرایط و نیازهای امروز جامعه تربیت کند. یعنی از کودکی آنان را اخلاق، جهادگر، سخت‌کوش، مسئولیت‌پذیر و دارای حس خودباوری بار بیاورد تا با خوب درس خواندن و خوب یادگرفتن مهارت‌های کاری، برای خدمت بهتر به کشور آماده شوند؛ یا از طریق آموزش و ایجاد انگیزه، ظرفیت‌های لازم برای پذیرش مسئولیت و حس قوی خودگردانی جهت رویارویی با مشکلات و توان مقابله با آن‌ها را کسب نمایند.

یکی از دیگر راه‌های فعالیت در راستای اقتصاد مقاومتی در آموزش‌وپرورش، هدایت دانش‌آموزان به رشته‌های فنی و کاردانش است. این رشته‌ها بستری مناسب برای اقتصاد مقاومتی است به‌ویژه که توسعه مراکز فنی‌وحرفه‌ای از اهداف تعیین

اقتصاد مقاومتی به معنی اقتصادی خود کفا، مولد، مستقل و شکوفاست که در برابر همه فشارها و تحریم‌ها مقاوم بوده و می‌تواند جامعه را از اثرات مخرب فشارها و تحریم‌ها محافظت نماید. اقتصاد مقاومتی در حقیقت به معنای تشخیص حوزه‌های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی‌اثر کردن آن‌ها، و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت توانمندی است. (۱)

اقتصاد مقاومتی برنامه‌ای همه‌جانبه است که تمام مردم و مسئولان در قبال آن وظیفه‌ای دارند و باید به آن عمل کنند. چنانچه عموم مردم وظیفه خود را ندانند، باید آن‌ها را آموزش داد تا پس از شناخت وظایف، اقداماتی متناسب و شایسته را در پیش گیرند و برای اجرای اقدامات لازم توانمند شوند. زمان که اقدام عملی و کار مفیدی در جامعه اتفاق نمی‌افتد سه دلیل دارد. یا اعتقاد وجود ندارد و مردم نمی‌خواهند. یا اعتقاد دارند و می‌خواهند ولی نمی‌دانند موضوع چیست و چه باید بکنند، و سوم اینکه می‌خواهند و می‌دانند موضوع چیست ولی نمی‌توانند اجرا کنند. چون ابزار، امکانات یا شرایط لازم برای اجرا را ندارند.

در شرایط فعلی کشور، اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به‌منظور خودکفایی و ایستادگی در برابر تحریم‌ها و زیاده‌خواهی‌های کشورهای غربی ضروری است. بنابراین با توجه به کثرت و گستردگی جمعیت دانش‌آموز و ظرفیت‌های موجود در این قشر، نقش دانش‌آموزان در موفقیت برنامه‌های اقتصاد مقاومتی انکارناپذیر است. به عبارت دیگر نقش آموزش‌وپرورش به‌عنوان بزرگ‌ترین دستگاه فرهنگی و یکی از نهادهای

متخصصان بر این باورند که گرچه کشور ما در کمربند ناحیه خشک کره زمین قرار دارد، اما مشکل کشور کمبود آب نبوده بلکه بحران در الگوی مصرف آب است. بنابراین با استفاده از توان نهفته در جوانان و نوجوانان دانش آموز می توان از طریق مدیریت مصرف آب بر مشکلات مربوط به کمبود آن و به عبارتی بحران آب، فایق آمد.

دانش آموزان مخترعان و دانشمندان آینده این سرزمین هستند و چه بسیار نیازهای کشور به دست توانمند آنان باید برطرف گردد.

با توجه به مطلب بالا و نقش مهم دانش آموزان در توسعه فرهنگی، از جمله در موضوع اقتصاد مقاومتی، از یک سو، و از سوی دیگر، تازگی موضوع و عدم وجود اطلاعاتی در زمینه آگاهی، نگرش و عملکرد آنان در خصوص اقتصاد مقاومتی، در این مطالعه سعی شده است دیدگاه دانش آموزان پیرامون این موضوع مورد بررسی قرار گیرد و امید است کمکی هر چند کوچک به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی باشد.

روش کار: این مطالعه در فروردین و اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ بر روی ۲۰۸ نفر از دانش آموزان دوره متوسطه سه دبیرستان در رشته های تحصیلی علوم تجربی، و عمومی (پایه اول) اجرا شد. برای جمع آوری اطلاعات از فرمی محقق ساخته دارای ۱۲ سوال استفاده شد. ۳ سوال در رابطه با اطلاعات فردی (رشته تحصیلی، پایه تحصیلی، نوع مدرسه)، ۶ سوال چندگزینه ای در خصوص آگاهی، نگرش و عملکرد آنان پیرامون اقتصاد مقاومتی، و ۳ سوال باز در رابطه با بیان مصادیق اقتصاد مقاومتی و ارائه نظرات. نمونه ها

شده در سند تحول بنیادین (در حوزه متوسطه) است. تحصیل در این رشته ها می تواند با توجه به بازار کار و ایجاد شغل از دغدغه های خانواده ها و دانش آموزان بکاهد. قدم دیگر، آموزش دانش آموزان در زمینه صرفه جویی است. یعنی درست مصرف کردن لوازم مختلف مانند دفتر و کتاب. این گونه، هم کتابها ماندگاری بیشتری خواهند داشت و هم اینکه کاغذ کمتری در کشور مصرف می شود. و بدین ترتیب دیگر نیاز نیست کشور ما هزینه زیادی برای وارد کردن کاغذ از کشورهای بیگانه صرف نماید. (۳)

دانش آموزان که جمعیتی برابر با حدود سیزده میلیون نفر را شامل می شوند می توانند در تبیین الگوی مصرف، یا استفاده از کالای ایرانی و اصلاح فرهنگ تأثیر بسزایی داشته باشند. اینان می توانند گام اول را در خانواده ها برداشته و با سخن اثر گذار خود در بین اعضای خانواده و یا در سطح جامعه موجب ایجاد علاقه به استفاده و بهره مندی از تولید داخلی شوند. (۳-۴)

دانش آموزان قادرند خانواده های خود را در خرید مبلمان، تجهیزات مورد نیاز، لوازم تزئینی، اسباب بازی و پوشاک هدایت نمایند و خود نیز از خریدن لوازم التحریر و کیف و کفش خارجی بپرهیزند و از نوع ایرانی همان وسایل استفاده کنند. و از این طریق موجب رونق تولید ملی شوند. (۳)

دانش آموزان می توانند با استفاده مناسب و به موقع از لوازم خانگی مانند تلوزیون، کولر، بخاری و یخچال از مصرف بی رویه آب، برق و گاز بکاهند و از این طریق در حفظ سرمایه های ملی بکوشند. به عنوان نمونه، د رمورد مصرف آب، بسیاری از

به روش آسان و از میان دانش‌آموزان حاضر در کلاس‌های درسی محقق انتخاب شدند. فرم‌ها در آغاز هر کلاس درسی توزیع و پس از مدت کافی جهت پاسخ‌گویی، مجدداً جمع‌آوری گردید. البته به دانش‌آموزان گفته شد که پاسخ‌گویی به سؤالات کاملاً اختیاری است و هر یک از آنان به هر دلیل که تمایل به پاسخ‌گویی ندارد، می‌تواند از این مطالعه خارج گردد.

یافته‌ها: پس از جمع‌بندی پاسخ‌های دانش‌آموزان در سه مدرسه مورد مطالعه مشخص گردید که ۳۰ نفر از آنان (۱۴/۴٪) واژه اقتصاد مقاومتی را شنیده‌اند اما فقط ۱۲ نفر (۵/۸٪) با مصادیق آن آشنایی دارند و تنها ۱۰ نفر (۴/۸٪) شاهد اقدامی در این خصوص در مدرسه بوده‌اند. پاسخ به این سؤال که آیا هیچ‌یک از معلمان در رابطه با اقتصاد مقاومتی در کلاس صحبت کرده‌اند، ۱۵ نفر (۷/۲٪) پاسخ مثبت دادند.

در پاسخ به این سؤال که آیا دانش‌آموزان در خصوص اقتصاد مقاومتی مسئولیتی دارند، ۳۱ نفر (۱۴/۹٪) خود را مسئول دانستند. پرسش پیرامون اینکه مسئولیت پرداختن به موضوع اقتصاد مقاومتی و انجام اقدامات مرتبط به عهده چه کسی است، نشان داد که ۱۲ نفر (۵/۸٪) مسئولیت این امر را به عهده همه مردم، ۳ نفر آن را به عهده مسئولین مدرسه، ۳ نفر مسئولیت را به عهده رئیس جمهور، ۲ نفر مسئولین دولتی و ۱ نفر نیز به عهده رهبر دانستند.

در پاسخ به این‌که: چه پیشنهادی برای این موضوع در مدرسه دارید؟ ۲۲ نفر ایده‌هایی را ارائه کرده بودند که اغلب آن‌ها آموزش و صحبت در رابطه با اقتصاد مقاومتی (یا به عبارتی ارتقاء آگاهی دانش‌آموزان در رابطه با اقتصاد مقاومتی) مورد نظرشان بود.

نتیجه‌گیری: هدف از مطالعه حاضر پی بردن به وضعیت آگاهی، نگرش و عملکرد گروهی از دانش‌آموزان در ارتباط با مقوله اقتصاد مقاومتی بود. اگرچه محدودیت تعداد افراد شرکت‌کننده در این بررسی عاملی است که مانع از تعمیم نتایج آن به دیگر دانش‌آموزان خواهد شد، اما به هر حال بازگوکننده برخی نقاط قوت و ضعف در میان آنان از حیث موضوع اقتصاد مقاومتی و جلب مشارکت

ایشان در حل یا کاستن از معضلات اقتصاد - اجتماعی کشور خواهد بود. نتایج به‌دست آمده گویای آن بوده است که:

- از آنجا که هیچ‌یک از کلاس‌های مورد مطالعه دارای ۱۵ دانش‌آموز نبوده است، بنابراین اظهار ۱۵ نفر از دانش‌آموزان مبنی بر کسب اطلاعاتی از سوی معلمان، احتمالاً نشان‌دهنده آن است که این عده اطلاعات خود را از معلم یا معلماتی خارج از کلاس درس (مانند معلمان پرورشی و یا شورای دانش‌آموزی که معلمان پرورشی همراه با مدیران مدارس در آن حضور دارند) کسب نموده‌اند.

- نتایج این مطالعه نشان داده است که اغلب دانش‌آموزان ارائه‌کننده پیشنهاد، از میان کسانی بودند که عبارت اقتصاد مقاومتی را شنیده و اظهار آشنایی با مصادیق آن را داشتند. این یافته ضمن تأکید بر اهمیت و نقش اطلاعات جهت اقدام در هر زمینه‌ای بیانگر این حقیقت است که هر گونه انتظار جهت اقدام عملی، نیازمند کسب آگاهی و نگرش‌های لازم می‌باشد. به عبارت دیگر به‌منظور دستیابی به سطح مطلوبی از مشارکت و تلاش در زمینه اهداف اقتصاد مقاومتی نیازمند آموزش و اطلاع‌رسانی پیوسته و گسترده در همه اقشار از جمله دانش‌آموزان و کادر آموزش و پرورش هستیم. این موضوع در ارتباط با پرسش مهر رئیس‌جمهور نیز صادق بوده و با اذعان به توان بالای نهفته در دانش‌آموزان و آموزش و پرورش، مستلزم پیگیری و آموزش جدی است.

جمع‌بندی ایده‌ها و پیشنهادها دانش‌آموزان در خصوص نحوه اجرایی شدن اقتصاد مقاومتی در زندگی خالی از تأکید بر موضوعاتی مانند صرفه‌جویی و استفاده بهینه از امکانات بوده است. شیوه‌ای که در بسیاری از موارد به‌ویژه از سوی دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها به شکل مطلوب و مؤثری قابل اجرا خواهد بود و در آموزش‌های اسلامی نیز به اشکال مختلف همچون پرهیز از اسراف و تأکید بر به‌کارگیری عقل و منطق در استفاده از منابع، سفارش شده است.

امید است با ایجاد یک انسجام درونی بین دولت، ملت (دانش‌آموزان و دیگر اقشار مردم) و مشارکت همه نهادهای اجتماعی از جمله نهادهای آموزشی بتوانیم مانع از تحقق دشمنی و اهداف شوم تحریم‌کنندگان علیه کشورمان گردیم.

* منابع

۱. تیرگر، آ. آقاری، ز. پژوهشی در اقتصاد مقاومتی از منظر شهروندان و دانشگاهیان. کیهان فرهنگی، زمستان ۱۳۹۲، ۴۸-۴۶.
۲. آقاصفری ح. م. راه‌ها و روش‌های نهادینه کردن اقتصاد مقاومتی در کودکان و نوجوانان. <http://titrel.ir>
۳. موسوی س. م. نقش کلیدی دانش‌آموزان در تحقق اقتصاد مقاومتی. نشریه پیشگامان، شماره ۳۸-۳۹، ۷۳.
۴. پایگاه اطلاع‌رسانی راه مدرسه، نقش دانش‌آموزان در موفقیت مقوله اقتصاد انکارناپذیر است. <http://www.rahemadreseh.ir>